

OP-6 Den forensiska verksamheten

Rapport

2014-01-20

Arbetsmaterial

Innehåll

Sammanfattning	2
1 Uppdraget	2
2 Genomförandet	2
3 Nulägesbeskrivning (Etapp 1)	3
<i>De normalstora polismyndigheterna</i>	3
<i>Storstadsmyndigheterna</i>	4
<i>IT-brottssektionen vid RKP</i>	5
<i>Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL)</i>	6
<i>Polishögskolan (PHS)</i>	7
4 Behov av forensiska förmågor (Etapp 2)	9
<i>Brottsplatsundersökning</i>	9
<i>Forensisk utbildning</i>	12
<i>Tillgänglighet</i>	12
<i>Kriminalsökhundar</i>	12
<i>Laboratorieverksamheten</i>	12
5 Förslag till organisationsstruktur för den forensiska verksamheten från 2015 (Etapp 3)	17
<i>Processansvar för den forensiska processen</i>	18
<i>Funktionsansvar för den forensiska verksamheten</i>	18
<i>Organisation och ledning av den forensiska verksamheten på regional nivå</i>	19

Sammanfattning

Projektets uppdrag har varit att kartlägga dagens forensiska verksamhet inom Polisen och mot bakgrund av detta lämna förslag på vilken forensisk förmåga som Polisen behöver ha och hur den forensiska verksamheten ska vara organiserad i den nya Polismyndigheten.

Nulägesbeskrivningen avseende polismyndigheterna har omfattat organisation och kompetens, fältverksamheten, resurser, tillgänglighet, laborieverksamheten samt brottsamordning och forensisk analys. Motsvarande beskrivning har också lämnats för Rikskriminalpolisen, Stataens kriminaltekniska laboratorium samt Polishögskolan.

Det bedömda behovet av forensisk förmåga har redovisats utifrån brottsplatsundersökning, forensisk utbildning, tillgänglighet och laborieverksamhet.

Förslaget till organisationsstruktur utgår från att Nationellt forensiskt centrum ska ha processansvar och att polisregionerna ska ha funktionsansvar för den forensiska verksamheten.

1 Uppdraget

Som ett led i Genomförandekommitténs arbete för att kunna besluta och genomföra de åtgärder som behövs för bildandet av den nya Polismyndigheten, bildades projektet OP- 6 Den forensiska processen. Som en förutsättning för arbetet har gällt att Statens kriminaltekniska laboratorium (SKL) ska ingå i Polismyndigheten.

Arbetet i projektet har i enlighet med direktivet genomförts i tre etapper:

1. Kartläggning och nulägesbeskrivning av dagens forensiska verksamhet inom Polisen i dess helhet.
2. Framtagande av förslag på vilken kompetens och utrustning (förmåga) inom forensiken som bör finnas på lokal, regional och nationell nivå.
3. Framtagande av förslag på hur verksamheten ska organiseras utifrån behovet av att skapa en nationell, gemensam och effektiv organisation för att leda den forensiska processen.

2 Genomförandet

Projektledare: Eva Årestad Radner, Genomförandekommittén

Projektsekreterare: Lasse Sjöberg, Genomförandekommittén

Övriga som deltagit i arbetet:

Lars Wahlberg, Region Nord

Ragnar Nordanstig, Region Bergslagen

Birgitta Jansson, Region Bergslagen

Anneli Watter, Region Mitt

Johan Holmberg, Region Stockholm

Malin Bentzer, Region Öst

Karin Blegel, Region Väst

Mats Hassgård, Region Syd

Liselotte Nielsen Sundberg, SKL

Anders Ahlqvist, Rikskriminalpolisen

Stellan Söderman, Rikspolisstyrelsen

Kristian Bergström, Polishögskolan

Charlotte Nichols, Polisförbundet

Nils Hydén, SACO

Tom Johnson, ST

Projektet har genomfört 8 heldagsmöten samt ett tvådagarsinternat.

3 Nulägesbeskrivning (Etapp 1)

Här redovisas ett sammandrag av den nulägesbeskrivning av dagens forensiska verksamhet inom polisen och vid SKL som projektet genomfört inom etapp 1. Beskrivningen syftar till att ge en övergripande bild av hur verksamheten bedrivs och hur olika förutsättningar påverkar detta.

Redovisningen är indelad utifrån:

- De normalstora polismyndigheterna
- Storstadsmyndigheterna
- IT-brottssektionen vid Rikskriminalpolisen (RKP)
- SKL
- Polishögskolan (PHS)

De normalstora polismyndigheterna

Organisation och kompetens

Samtliga myndigheter har en kriminalteknisk enhet/rotel som är den högsta kompetensnivån, och där de kriminaltekniker som genomgått kriminalteknisk grundutbildning är placerade. I varierande omfattning finns även personal med särskild kompetens inom vissa områden som till exempel It-forensiker, fotografer, laboratoriepersonal, blodbildsanalytiker, koordinatörer och vapentechniker. Myndigheterna har också

kriminalsökhundar som är specialiserade inom olika områden som till exempel blod, sperma eller eftersökande av lik.

Nästa kompetensnivå utgörs av Lokala brottsplatsundersökare (Lokus), som genomgått lokusutbildning vid SKL alternativt lokal lokusutbildning. Dessa tillhör i normalfallet inte de tekniska rotlarna, utan är oftast placerade som brottsutredare vid ett närpolisområde. Vid de flesta myndigheter finns ungefär lika många Lokus som kriminaltekniker.

På grundnivån har personal inom ingripandeverksamheten (IGV) generellt sett genomgått utbildning i kriminalteknik, antingen som en del i Polisprogrammet eller inom ramarna för lokal vidareutbildning.

Fältverksamheten

Kriminaltekniker får i normalfallet sina arbetsuppgifter från en förundersökningsledare (Fu-ledare). I myndigheterna finns olika sätt/vägar att fördela ut arbetsuppgifterna. Det vanligaste är att en teknisk undersökning begärs via TekPro, med undantaget att avspärrade brottsplatser ofta inkommer via vakthavande befäl (VB), kriminaljournsverksamhet eller enskild Fu-ledare. Generellt gäller också att grova brott och brott med frihetsberövade prioriteras före mängd- och seriebrott.

Resurser

Bemanningen upplevs som tillräcklig i förhållande till en normal arbetsbelastning. Vid de nuvarande myndigheterna finns tre till tolv kriminaltekniker vid rotlarna. Många rotlar är trångbodda och det finns ett generellt önskemål om större och bättre verksamhetsanpassade lokaler. Som en viktig arbetsmiljöaspekt ska noteras att det i nuläget saknas möjlighet till fullgod sanering av kläder och annan utrustning. Den tekniska utrustningen och fordonsparken upplevs vid de flesta myndigheter som bra och tillräcklig.

Tillgänglighet

I huvudsak tjänstgör kriminaltekniker måndag till fredag under dagtid. Vid några myndigheter är ordinarie arbetstid även förlagd till dagtid under lördag och söndag. Beredskap förekommer endast i mycket liten omfattning. Då behov av kriminalteknisk kompetens uppstår på annan tid löses detta i huvudsak genom att ringa in en ledig kriminaltekniker. Lokus tjänstgör normalt dag- och kvällstid och ofta också på helgdagar. Ensamarbete förekommer frekvent för både kriminaltekniker och Lokus.

Laboratorieverksamhet

Vid de flesta lokala laboratorier utgörs laboratoriepersonalen av en eller två befattningshavare. Några har kemiingenjörsutbildning eller annan relevant laboratorieutbildning. Vid någon myndighet saknas särskild laboratoriepersonal.

Brottsamordning och forensisk analys.

I denna del kan sammanfattningsvis konstateras att brottsamordning (ärendesamordning, operativ brottsanalys, och forensisk analys) är framgångsfaktorer som ännu inte utvecklats fullt ut.

Storstadsmyndigheterna

Organisation och kompetens

Ovan redovisade beskrivning av den kriminaltekniska verksamheten i de normalstora polismyndigheterna gäller även storstadsmyndigheterna. Det som utmärker storstadsmyndigheterna är den högre grad av specialisering som kan upprätthållas inom flera områden, såsom framkallning och identifiering av fingeravtryck, vapenundersökningar och spårundersökningar. Detta främst som en effekt av att dessa myndigheter har en förhållandevis stark resurssituation jämfört med övriga myndigheter.

Fältverksamheten

Inom de tre storstadsregionerna finns förutom den sedvanliga fältverksamheten även personal med särskild kompetens inom områden som tolkning av blodspår, arkeologi, osteologi, miljöundersökningar, vapenundersökningar och undersökningar efter sprängning. Utöver detta finns också särskilt utbildade brottsplatskoordinatorer och DVI-team.¹ DVI-team finns även i Umeå.

Resurser

Den tekniska roteln vid Polismyndigheten i Stockholms län har en personalstyrka om cirka 100 befattningshavare, medan de tekniska rotlarna vid polismyndigheterna i Västra Götaland och Skåne har en personalstyrka om cirka 60 befattningshavare. Personalen består bland annat av kriminaltekniker, kemister, fotografer, daktyloger, DNA-biologer och civila assistenter. I Skåne tillhör It-forensikerna tekniska roteln, till skillnad från Stockholm och Västra Götaland.

Tillgänglighet

Kriminaltekniker finns i beredskap dygnet runt, året runt. Lokus tjänstgör oftast på heltid med sina uppdrag och är placerade runt om i polisområdena. Arbetstidsförläggningen för Lokus utgår i många fall från periodplanering.

¹ Disaster victim identification

Laboratorieverksamhet

Storstadsmyndigheterna har centrala laboratorier ("regionlab") i Stockholm, Göteborg och Malmö samt fältlaboratorier på ett flertal orter inom respektive myndighet.

Brottsamordning och forensisk analys

Forensiska analysteam (FA-team) analyserar ärenden för att genom DNA- och IBIS-träffrapporter² knyta känd eller okänd gärningsman till brott. Den enda myndighet som har ett sådant team i nuläget är Stockholm.

It-brottssektionen vid Rikskriminalpolisen (RKP)

Organisation och kompetens

It-brottssektionen vid RKP består av 41 befattningshavare (januari 2014) varav ungefär hälften är poliser. Sektionen är motor i utvecklingen av metoder, utrustning och utbildning i frågor som rör brott med It-relation. Sektionen lämnar vid behov operativt biträde till övriga enheter vid RKP och polismyndigheterna. Sektionen är också svensk kontaktpunkt i flera internationella nätverk och företräder svensk polis i ett antal internationella arbetsgrupper och liknande sammanslutningar. Verksamheten är uppdelad i tre grupper vars ansvarsområden redovisas nedan:

It-forensiska gruppen (ITFG)

Har samordningsansvar vid större nationella insatser och besitter expertkompetens inom flera områden och har ett väl utvecklat nationellt och internationellt kontaktnät. Gruppen hanterar alla former av It-beslag med särskilt fokus på komplicerade ärenden.

Internetspaningsgruppen (INSG)

Ansvarar för inhämtning från internet och har utvecklat metoder för att kunna agera på nätet på ett säkert sätt och föfogar över för ändamålet särskilda verktyg. Gruppen svarar också för analys av hemlig avlysning av elektronisk kommunikation (HAK) och hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (HÖK) -åtgärder i internetmiljö och har expertkompetens för hantering av angrepp mot kritisk infrastruktur och har i den delen ett nära samarbete med Säkerhetspolisen (SÄPO) och andra relevanta aktörer.

Gruppen mot sexuella övergrepp mot barn och barnpornografi

Gruppen har nationellt ansvar för underrättelseverksamhet inom sakområdet samt nationellt ansvar för underrättelseverksamhet och utredningar runt den så kallade barnsexturismen. Gruppen har ett omfattande internationellt samarbete och deltar i ett antal nationellt och internationell arbetsgrupper

² Integrated Ballistics Identification System - en gemensam databas för Sverige, Norge och Danmark där spår i kulor och patronhylsor jämförs med material, som tillvaratagits i samband med brottsutredningar.

och svarar även för den nationella utbildningen för granskare av barnpornografi.

Statens kriminaltekniska laboratorium

Organisation och kompetens

SKL är en enrådsmyndighet och styrs av en laboratoriechef. Verksamheten är indelad i fem enheter:

- Biologienheten
- Enheten för dokument- och informationsteknik
- Drokanalysenheten
- Kemi- och teknikenheten, samt
- Enheten för förvaltning och service

För att underlätta uppföljning och redovisning av vad SKL producerar är den operativa verksamheten indelad i nedan verksamhetsområden:

- *Undersökning och analys* – stödjer utredning och lagföring inom rättsväsendet.
- *Expertstöd till rättsväsendet* – stödjer såväl den utredande som den brottsförebyggande processen.
- *Forskning och utveckling* – syftar till att stärka rättsväsendets förmåga att säkra, analysera och värdera tekniska bevis vid utredning av brott.
- *Utbildning och information* – syftar till att ge rättsväsendets aktörer adekvat kompetens inom det forensiska området.

Resurser

Vid SKL arbetar totalt 302 personer (september 2013). Av dessa arbetar 233 i kärnverksamheten, 38 i stödverksamheten och 31 personer innehar olika chefspositioner.

Övergripande prioriteringar

Den prioritering som styr SKL:s verksamhet utvecklas främst i SKL:s åtagande mot RPC och SKL:s verksamhetsplanering – båda framtagna i samråd med RPS. Beträffande ärendeverksamheten finns en övergripande prioritering där mängdbrott ges en snabb, men i omfattning mer begränsad handläggning jämfört med grova brott där betydligt fler undersökningar utförs. Polismyndigheterna kan påverka prioriteringen av ett ärende genom att begära förtur och ange skäl för detta. Förtur kan begäras både i ärenden som avser mängdbrott och grova brott.

Tillgänglighet

Arbetstiden vid SKL är normalt förlagd till dagtid på vardagar. Vid behov kan undersökningar utföras även under andra tider.

Brottsamordning och forensisk analys

SKL:s roll i brottsamordningen kan till exempel bestå av att:

- söka efter sammanbindande spår och modus i en angiven serie av ärenden,
- förädling av information i spår av olika slag genom att söka dem mot olika typer av register vilket kan generera sammanbindande träffar mot person eller andra spår via dna- och fingeravtrycksregistren.

Polisutbildningen

Utbildningens omfattning

Undervisningen i polisprogrammet består av föreläsningar, seminarier och praktiska övningar samt självständiga litteraturstudier i syfte att integrera teori och praktik. I nedan angivna timantal ingår inte studenternas självständiga arbete med kurslitteratur eller övningsuppgifter.

Termin 1: innefattar 12 timmar

- Introduktion av kriminalteknik
- Fotodokumentation och bilder
- Skissritning
- Kännedom om bilder inom polisen
- Brottplatsundersökning
- Dokumentation av en brottplats
- Klotter

Termin 2: innefattar 22 timmar

Kursmål: *Genomföra en kriminalteknisk undersökning vid mängdbrott och motivera de åtgärder som vidtas.*

- Spårsäkring/metoder (finger, verktyg, sko, med mera)
- Topsning
- Tolka spår i mikroskop
- Vapenhantering
- DNA, smart DNA
- Signalementslära
- Jämförelseavtryck målsägare
- Daktning
- Fordonsundersökning
- Sammanfattning: mängdbrott kopplat till förstahandsåtgärder

Termin 3: innefattar 12 timmar

- Dödsfall/olika kategorier
- Hantering och polisiär handläggning av dödsfall
- Beträda brottplats vid dödsfall
- Läkarens betydelse
- Rättsintyg

- Besök Rättsmedicin

Termin 4: innefattar 10 timmar

Kursmål: Problematisera kring egna och andra studenters egeninitierade åtgärder utifrån tillämpliga processuella bestämmelser i samband med en ingripandeövning.

- Våld i nära relation
- Familjevåld
- Säkra spår vid våld i nära relation
- Skadedokumentation/metoder
- Bränder

Sammantagen undervisningstid inom Polisprogrammet är 56 timmar.

4 Behov av forensiska förmågor (Etapp 2)

Här redovisas förslag på vilken kompetens och utrustning (förmåga) inom forensiken som bör finnas på lokal, regional och nationell nivå.

Brottsplatsundersökning

Förmågan till brottsplatsundersökning och brottsplatsanalys är vital i den forensiska processen. Den brottsutredande verksamheten utvecklas också i en riktning där bevissäkring och lagföring i allt högre grad är beroende av It-forensiska analyser. Utförs inte brottsplatsundersökningen på rätt sätt finns ingen forensisk process som kan vara en del av utredningen i det aktuella ärendet. Det behövs därför en jämfört med idag högre förmåga att genomföra brottsplatsundersökningar avseende framförallt mängdbrott. Även Fu-ledarnas forensiska kompetens behöver utvecklas.

Det finns i huvudsak två kompetensnivåer för den personal som ska arbeta med brottsplatsundersökning. Lokala brottsplatsundersökare (Lokus) som i första hand ska arbeta med mängdbrott, och kriminaltekniker som huvudsakligen ska arbeta med grövre brott som kräver högre kompetens. Därutöver finns en grundnivå som personal i IGV ska ha förmåga att kunna tillämpa.

På det It-forensiska området finns flera olika kompetensnivåer på lokal och regional nivå. Dessa beskrivs i en rapport från samordningsgruppen Digitala Medier under Forensiska Rådet (DM/FOR).

Utöver detta finns ytterligare kompetensnivåer där ett begränsat antal medarbetare har särskild kompetens för till exempel blodbildanalys, avancerad brandorsaksutredning och avancerad inmätning av skjutvinklar.

Lokus ska genomföra brottsplatsundersökningar främst gällande mängdbrott. Förmågan bör vara sådan att behovet räcker till för normalfrekvensen av sådana brott. Vid toppar får IGV svara för täckning, främst vad gäller mängdbrott som till exempel inbrott i källare, inbrott i bil och skadegörelse. Då behov uppstår ska IGV även kunna utföra brottsplatsundersökning i bostad och vara väl förtrogna med rutiner runt avspärning av brottsplats. Dessa krav medför att IGV måste ha en bättre forensisk medvetenhet och bättre stöd i form av aktiv Fu-ledning än idag. På det It-forensiska området hänvisas till rapporten Kompetensprofiler (DM/FOR), förste man på plats samt Fu-ledare.

IGV-personal ska ha förmåga att på brottsplatsen:

- upprätta och hålla avspärning i avvaktan på brottsplatsundersökning
- säkra fingeravtryck med pulver och mikrosil
- säkra verktygsspår
- säkra material för jämförelse (till exempel glas och färg)
- fotografera skospår
- översiktsfotografera
- topsa synliga besudlingar för DNA
- säkra gods för laboratorieundersökning av såsom fimpar, tuggummi och andra DNA-bärande föremål samt lösa föremål som ska undersökas på spårlaboratorium avseende fingeravtryck
- göra en preliminär bedömning av tillvägagångssätt
- skydda spår
- vara observant på It-forensiska aspekter

Som stöd för IGV ska nationellt enhetliga instruktioner tas fram.

Lokus har en högre kompetens och ska ha förmåga att använda metoder som ingår i den nationella lokusutbildningen och att redovisa brottsplatsundersökningar i TekPro. Rutinmässiga undersökningar av till exempel mobiltelefoner enligt gällande standard (nivå 1) kan utföras av särskilt utsedd personal efter genomgången utbildning.

Kriminaltekniker ska utföra brottsplatsundersökning vid främst grova brott men ska vid behov även utföra brottsplatsundersökningar av mängdbrott. Redovisning ska ske i TekPro. Vid brottsplatsundersökning i It-miljö bör samråd med It-forensiker ske.

Därutöver finns behov av särskild kompetens som ska kunna tas i anspråk av hela Polismyndigheten.

Behov av förstärkta förmågor

För vissa undersökningstyper på brottsplats finns det behov av förstärkt förmåga. Var och i vilken omfattning måste styras av behovsfrekvensen för den aktuella förmågan, men nuvarande modell för förstärkt förmåga till blodbildsanalys kan tjäna som förebild. Exempel på sådana förmågor:

- Blodbildsanalys - utifrån stänkbilder i blod på brottsplats formulera och värdera hypoteser rörande händelseförlopp.³
- Undersökning av brottsplatser i samband med skjutningar eller vapenfynd.
- Utökad brottsplatsundersökning med rekonstruktion, inmätning och bedömning av skottvinklar.
- Undersökning i samband med CBRNE-händelser⁴ (I samverkan med bombskyddsverksamheten vid Nationella operativa avdelningen (NOA)).
- Provtagning vid miljöbrott.
- Undersökning av komplexa bränder.
- Förmåga avseende sällan förekommande undersökningar (förmodligen bara behov av ett begränsat antal kompetenser i landet). Till exempel kroppar i vatten (även dykolyckor), arkeologi, osteologi och entomologi.
- DVI - Förmåga inom regionerna med NOA som huvudansvarig. Förslaget bygger på att Polisen behåller fyra regionala DVI-team med utökad kompetens och förmåga. Det ska dock finnas viss kompetens och förmåga i varje region i nya polisorganisationen.

Forensisk utbildning

IGV-personal får idag sin grundutbildning i kriminalteknik vid polisutbildningarna i Umeå, Sörentorp eller Växjö. Kursmålen är i stort sett lika vid alla tre polisutbildningarna. För närvarande saknas utbildning när det gäller It-forensiska åtgärder. I samband med avslutad grundutbildning ska personalen under en period arbeta tillsammans med Lokus. Dessutom ska återkommande repetitionsutbildning genomföras lokalt av kriminaltekniker eller Lokus. Utbildningen ska vara nationellt enhetlig.

Lokus ska ha genomgått steg 1 i den kriminaltekniska grundutbildningen med godkänt resultat. Denna utbildning bör kunna genomföras på flera platser i landet. Därutöver ska lokal fortbildning genomföras återkommande av kriminaltekniker.

³ I dag finns ca 12 utbildade personer (alla är dock inte längre aktiva utövare) med förstärkt förmåga inom detta område och som täcker behovet nationellt. Deras kompetens uppdateras regelbundet och de har även möjlighet att samverka i ärenden.

⁴ CBRNE = Kemiska, Biologiska, Radioaktiva, Nukleära och Explosiva ämnen.

Kriminaltekniker ska ha genomgått kriminalteknisk grundutbildning med godkänt resultat och ges möjlighet att genomgå regelbunden fortbildning.

Utbildningskraven för It-forensiker framgår av rapporten Kompetensprofiler (DM/FOR).

Tillgänglighet

För att säkerställa kvalitén och hög rättssäkerhet vid brottsplatsundersökningar vid grova brott ska dessa utföras av minst två kriminaltekniker. Vid brottsplatsundersökning utförd av Lokus ska av samma skäl även denna utföras av minst två Lokus. Avsteg från detta kan undantagsvis göras efter genomförd kvalitets- och riskbedömning vid varje enskilt fall.

Kriminalteknisk och It-forensisk resurs med dygnstäckning ska finnas tillgänglig för samtliga regioner. Ianspråktagande av denna resurs ska alltid prövas och beslutas av en Fu-ledare.

Varje region ska säkerställa att Lokus finns tillgängliga i sådan omfattning att brottsplatsundersökningar kan genomföras i nära anslutning till att Polisen får kännedom om att brott har begåtts.

Kriminalsökhundar / Specialsökhundar

För att kriminalsökhundarna ska få enhetlig utbildning/träning och användas effektivt bör de tillhöra den regionala nivån. Hundar med förmåga inom nedan områden bör finnas tillgänglig i samtliga regioner:

- Brand
- Lik
- Blod
- Sperma
- Saliv
- Vapen
- Narkotika
- Sedlar

Laboratorieverksamheten

På IGV-nivån ska det inte finnas någon laboratorieverksamhet men däremot utrymmen anpassade för att hantering av bevismaterial ska kunna ske på ett säkert sätt.

Lokus ska i normalfallet inte utföra laboratorieverksamhet. Om särskilda skäl finns kan lokala avsteg göras, men då är kravet att laboratorieverksamheten följer gällande kvalitetskrav.

Varje region ska ha laboratorier på polisområdesnivå. Var och i vilken omfattning ska baseras på frekvens av undersökningar, geografiska förutsättningar samt tillgång till regionalt laboratorium med högre kompetens. I anknytning till laboratorier bör lokaler för undersökning av fordon finnas att tillgå. Normala förmågor för laboratorier anges nedan.

Regionala laboratorier med förstärkt förmåga ska finnas i storstadsregionerna.

På nationell nivå finns laboratoriet i Linköping (SKL). Nationella uppdrag inom forensiken ska även kunna vara fördelade till regional nivå. Ett exempel på detta är den föreslagna modellen för identifiering av fingeravtryck.⁵

Förmåga inom regionen

- Generell spårsäkring
 - Möjlighet till klädundersökning.
 - Möjlighet till undersökning av fordon.
- Skoavtryck⁶
 - Tillgång till nationell skoavtrycksdatabas för initialt sammanbindande av brottsplatser via skosulemönster.
 - Förmåga att granska och gallra skoavtryck för vidare jämförande analys.
- Narkotika
 - Lokaler anpassade för initial hantering av droger, till exempel vägning, mätning, uttag av stickprov för analys samt ompackning av materialet för att förbereda fingeravtrycksundersökning på förpackningsmaterial.
 - Kompetens för tablettidentifiering och snabbtester för narkotika.
- Framkallning av fingeravtryck
 - Laborativ framkallning av fingeravtryck enligt basnivån (minst 7 metoder och med ackrediterad verksamhet).
- Vapenundersökningar⁷
 - Identifiering av vapen - så långt det är möjligt identifiera vapentyp, fabrikat/märke, modell, kaliber och tillverkningsnummer.
 - Inledande undersökning av kulor och hylsor anträffade på brottsplats, till exempel beskrivning av kulors restvikt, bottenstämplar och tätningsslackering hos hylsor, med mera.
 - Avgöra om mer än ett vapen kommit till användning på en brottsplats.

⁵ Se vidare rapport PoA 470-6188/10.

⁶ Se vidare förslag i förstudierapporten från arbetsgruppen avseende skoavtryck PoA 470-657/11.

⁷ Se vidare förslag i förstudierapporten från arbetsgruppen vapenrelaterade brott, PoA-470-658/11.

- Funktionskontroll av vapen - kontroll och provskjutning av luftvapen, start- gas- och signalvapen med avseende på om de fungerar eller inte.
- Tillämpning av vapenlagens bestämmelser om tillståndsplikt på
 - Skjutvapen som använder gastäta enhetspatroner
 - Start-, gas- och signalvapen
 - Luftvapen
 - Tårgas- och pepparsprayer
 - Övriga föremål som omfattas av vapenlagens bestämmelser som ammunition, vapendelar med mera
- Arkivering av gods och spår.
- Kurirverksamhet.
- Region ska kunna hantera förekommande It-forensiska undersökningar med hänvisning till kompetensprofilerna i rapporten Kompetensprofiler (DM/FOR).
- Forensisk analys med brottsamordning
 - Varje region ska bedriva forensisk analysverksamhet och organisatoriskt ingå i regionernas forensiska verksamhet. Detta för att uppnå en nationell enhetlig nivå och samverka mellan regionerna. En av regionerna, förslagsvis Stockholm, bör ha det nationella operativa samordningsansvaret under det Nationella forensiska centret.
 - Vikten av forensisk analys uppmärksammas alltmer. Den innebär att man med utgångspunkt i och särskild kunskap om kriminalteknik analyserar spår från brottsplatser, brottsmodus, tidsperiod och geografiskt område, för att söka efter ytterligare kriminaltekniska möjligheter. Genom dessa kan man sedan analysera om känd/okänd gärningsman begått ytterligare brott och med jämförande undersökningar påvisa samband mellan brott samt upptäcka eventuell seriebrottslighet och möjliggöra ökad brottsupplärning.
 - Analysverksamheten ska ansvara för inkommande forensiska elektroniska dokument (så som DNA-träffar, IBIS-träffar, utlåtanden, forensiska uppslag och Prüm-träffar). Vidare ska verksamheten stå för ett aktivt regionalt stöd för utrednings- och operativ verksamhet, så att medvetandet om och användandet av forensiska möjligheter utnyttjas så långt är möjligt.
- Fotografisk dokumentationsverksamhet
 - Rekonstruktioner och fotokonfrontationer samt biträdande vid brottsplatsundersökning.
 - Ateljéverksamhet med förmåga till spårfotografering, till exempel fingeravtryck och skoavtryck.

Regionalt laboratorium storstad (Stockholm, Väst och Syd)

Allt som görs på regional nivå med tillägg för:

- Framkallning av fingeravtryck
 - Laborativ framkallning av fingeravtryck (med utökat antal metoder och med ackrediterad verksamhet).
 - Identifiering av fingeravtryck.
- Vapenundersökningar⁸
 - Funktionskontroll av vapen - skjutvapen avsedda för gastäta enhetspatroner, luftvapen, start-, gas- och signalvapen samt svartkrutsvapen.
 - FAP-skjutningar: Provskjutning av skjutvapen samt tillvaratagande av kulor och patronhylsor från provskjutning (för jämförelse med FAP-registret på Nationellt forensiskt centrum).
 - Skjutavstånd: Bedömning av avstånd mellan vapen och beskjutet föremål.⁹
 - Jämförande spårundersökningar av kulor, hylsor och vapen genom jämförelse av kulor och patronhylsor i jämförelsemikroskop. I en framtid kan man även tänka sig regional inläsning av spår i IBIS.
- DNA
 - Förmåga att tillämpa avancerad spårsäkning.
- Att samordnat med nationell nivå bedriva forskning och utveckling (FoU) inom det forensiska området med fokus på utvecklingsprojekt för att ta fram förbättrad metodik för brottsplatsundersökning och laborativ verksamhet.
- Skoavtryck¹⁰
 - Jämförande undersökningar av skoavtryck.
- Verktygsspår
 - Jämförande undersökning av verktygsspår.

Förmåga på nationell nivå

- Normala-, komplexa-, och för vissa undersökningstyper, specialistundersökningar inom forensiska områden, som till exempel DNA, urkund, handstil, talanalyser, It-forensik, giftanalyser, alkohol, narkotika, brandutredningar, färg, glas, explosivämnen, olja, miljöbrott, fingeravtryck, morfologi och vapen.
 - På det It-forensiska området ska det finnas avancerad förmåga till komplexa utredningsåtgärder i digitala miljöer. Här ska även finnas nationella arkiveringsrutiner och system samt en nationell metodbank.

⁸ Se vidare förslag i förstudierapporten från arbetsgruppen vapenrelaterade brott, PoA-470-658/11.

⁹ Underlag (frekvens) finns inte idag för spridning men kan tänkas öka.

¹⁰ Se vidare förslag i förstudierapporten från arbetsgruppen avseende skoavtryck PoA 470-657/11.

- Remittering av undersökningar där inte Polisen har egen kompetens.
- Nationell och internationell forensisk expertroll mot myndigheter och andra relevanta intressenter på i första hand nationell nivå.
- Strategisk ledning och styrning samt genomförande av FoU inom det forensiska området med fokus på framtagning av ny eller förbättrad metodik för såväl brottsplats som laboratoriebruk, inklusive statistisk analys och resultatvärdering.
- Utbildning och information om forensik till i första hand de brottsbekämpande myndigheterna.
- Drift och förvaltning av forensiska register - både biometriska som fingeravtryck och dna och andra såsom glasregister och vapenregister.
- Långtidsförvaring av spår och beslag vid den typ av brott där preskriptionstiden nu är borttagen bör centraliseras, lämpligen i anslutning till Nationellt forensiskt centrum.
- Kurirverksamhet

För att kunna upprätthålla en kvalitets säker och effektiv verksamhet krävs nationella riktlinjer för en rättssäker hantering av bevismaterial och övrigt gods.

5 Förslag till organisationsstruktur för den forensiska verksamheten från 2015 (Ettapp 3)

Här redovisas projektets ettapp 3 där uppdraget varit att lämna förslag till hur den forensiska verksamheten ska organiseras utifrån behovet av att skapa en nationell, gemensam och effektiv organisation för att leda den forensiska processen. Som givna förutsättningar och därunder avgränsning för förslaget har gällt kommittédirektivet Ombildning av polisen till en sammanhållen myndighet (Dir 2012:129), projektdirektiv OP-6, Den forensiska processen (Ju 2012:16/2013/13) samt Inriktningsbeslut om Polismyndighetens övergripande organisation och styrning (Fas 3 och 4) från den 16 oktober 2013.

Som utgångspunkt för förslaget gäller att processansvaret (enligt den definition¹¹ som lagts fast i inriktningsbeslutet) för den forensiska processen ska finnas hos det Nationella forensiska centret, och att funktionsansvaret (enligt den definition¹² som lagts fast i inriktningsbeslutet) för den forensiska verksamheten ska finnas hos polisregionerna.

¹¹ Processansvar innebär att en organisatorisk enhet ansvarar för att styra, utveckla och följa upp processen samt säkerställa enhetlighet. Till skillnad från ett funktionsansvar har berörd organisatorisk enhets ansvar för sin egen personal men övrigt personalansvar ligger i polisregionerna eller polisområdena.

¹² Funktionsansvar innebär att liknande verksamhet sammanförs till samma organisatoriska enhet. Medarbetare som arbetar inom funktionen kommer därmed att arbeta under samma chef och tillhöra samma organisatoriska enhet oavsett på vilken ort medarbetaren finns. I ett funktionsansvar ingår att styra, utveckla och följa upp funktionens verksamhet samt säkerställa enhetlighet.

Processansvar för den forensiska processen

En förutsättning för en effektiv och rättssäker forensisk verksamhet inom den brottsbekämpande verksamheten är att det finns en nationellt enhetlig forensisk process som över tid är relevant i förhållande till verksamhetens krav, förutsättningar och beroenden. Detta förutsätter i sin tur en kompetent och aktiv förvaltning. Sett till dessa förutsättningar framstår det som självklart att processansvaret för den forensiska processen ska finnas vid den avdelning inom den nya Polismyndigheten som enligt regeringens tilläggsdirektiv¹³ ska inrättas. Beträffande övriga verksamhets- och ansvarsområden som ska åläggas avdelningen avstår projektet från att i detta sammanhang lämna några synpunkter på detta. I det fall det projekt¹⁴ som ska identifiera och föreslå de organisatoriska och andra åtgärder som krävs för att SKL ska utgöra en nationell avdelning (Nationellt forensiskt centrum), önskar ta del av de diskussioner som förts inom OP-6, görs bedömningen att detta i så fall bäst sker på sätt som bestäms av projektledaren för OP-11.

Funktionsansvar för den forensiska verksamheten

Som en utgångspunkt för polisverksamheten vid polisregionerna ska gälla att verksamheten ska byggas underifrån vilket innebär att uppgifter och beslutsbefogenheter ska placeras på lägsta ändamålsenliga nivå om inte särskilda skäl talar emot detta. Sett till det faktum att den forensiska verksamheten kännetecknas av särskilda och höga krav avseende kompetens, utrustning och operativ extern samverkan har projektgruppen enats om bedömningen att den forensiska verksamheten utifrån nu kända förutsättningar ska ledas från regional nivå. Ett ytterligare skäl för detta är att den forensiska verksamheten i betydande avseenden tenderar att ha en relativt låg grad av integration i förhållande till den brottsbekämpande verksamheten när det gäller de personella resurserna.

Organisation och ledning av den forensiska verksamheten på regional nivå

Kriminalenhet

Under regionpolischefen ska finnas en Kriminalenhet på nivå 4. Chefen för enheten ska ha funktionsansvar för den forensiska verksamheten i regionen.

Forensisk sektion

På Kriminalenheten ska finnas en Forensisk sektion på nivå 3 som ska ledas av en sektionschef.

¹³ Tilläggsdirektiv till genomförandekommittén för nya Polismyndigheten (Ju2012:16) (Ju2013:12)

¹⁴ OP-11, Nationellt Forensiskt centrum

Forensiska grupper

På Forensiska sektionen ska finnas grupper på nivå 2 som ska ledas av en gruppchef. Grupperna ska bestå av resurser på nivå 1 så som kriminaltekniker, Lokus, It-forensiker, fotografer samt laboratoriepersonal. Lokus ska i normalfallet ingå i de forensiska grupperna men kan undantagsvis ingå i andra grupper om det finns vägande skäl som till exempel tjänstgöring i glesbygd med stora avstånd och låg frekvens av brottsplatsundersökningar. Lokus kan då ingå i den lokala polisverksamheten men ska då också ha tydlig koppling till regionens forensiska organisation. Detta främst för att säkerställa att den individuella kompetensen upprätthålls

Grupperna ska organiseras utifrån verksamhetens geografiska och demografiska behov och anpassas så att de i normalfallet består av åtta till tolv medarbetare. Undantag kan dock göras utifrån de riktlinjer som beskrivs i slutrapport HR-3/OP-7, del 1, "Organisatoriska enheter".

Laboratorier

Varje region ska ha laboratorier på polisområdesnivå. Var och i vilken omfattning ska baseras på frekvens av undersökningar, geografiska förutsättningar samt tillgång till regionalt laboratorium med högre kompetens.

Operativ ledning på ärendenivå

Beslut om brottsplatsundersökning eller annan brottsutredande forensisk åtgärd ska fattas av förundersökningsledare. Behörig chef för de forensiska resurserna ska besluta om vilken resurs som ska utföra uppdraget (Lokus, kriminaltekniker eller It-forensiker). Vid tidpunkter då ordinarie linjechef inte är på plats ska annan lokal rutin finnas som säkerställer att beslut alltid kan fattas med iakttagande av den skyndsamhet som krävs. Om inte resurs från den forensiska gruppen är tillgänglig kan uppdraget överlämnas till IGV enligt lokal rutin.

Schematisk skiss